Německý a anglický jazyk pod feministickým drobnohledem

Tamara

září 2002

Čeština podle názoru mnoha lidí působí jako ultrasexistická „Čeština je, všimněte si laskavě, jeden z nevíce sexistických jazyků světa, neboť explicitně poukazuje na pohlaví objektu, ale s tím se jistě některá z příštích reforem pravopisu vypořádá i bez feministek.“[1] Reforem českého pravopisu bylo několik, jazyk zkomplikovaly, ale z genderového pohledu se jazyk nezměnil vůbec, pravděpodobně spíše proto, že feministických hlasů je stálo málo. Narozdíl od angličtiny ale rozlišuje slovo **muž** a **člověk**. Angličtina má pro oboje pouze slovo **men**. Němčina sice má slovo **der Mensch** – člověk a **der Mann** – muž, ale zato se ve větách s neurčitým podmětem používá slovíčko **man** – odvozené od der Mann. V češtině je k německému **man sagt** ekvivalent – „říká se“.

Dneska už se v Německu prosazuje i **frau sagt** – v češtině též „říká se“. Toť kritika těchto západních jazyků. Jinak se v Anglii a v německy mluvících zemích, v tomto případě Německu a Rakousku, genderově rovnějším alternativám věnuje více dokonce i zákonné pozornosti. V Německu v roce 1972 bylo ustanoveno, že je ženu možné oslovit **Fräulein** (slečna, výraz upozorňuje na provdanost, či neprovdanost dané ženy, potažmo na její sexuální uvolněnost) jen na její výslovné přání, a toleruje se to u oslovování servírek. Když už jsem u němčiny, tak v psaném jazyce existuje alternativa pro splitting. Např. ženský rod: **sg die Anarchafeministin**, **pl die Anarchafeministinnen**, mužský rod: **sg der Anarchafeminist**, **pl der Anarchafeministen**. Množné číslo zahrnující obě pohlaví ale v jednom slově (tedy náhrada splittingové formy s lomítkem) je **die AnarchafeminIstnnen**. Tedy to velké a „absurdní“ (Ó čeští protifeminstičtí lingvisté, co je to proboha za „paskvil“?) uprostřed slova naznačuje muže i ženy anarchofeministy a anarchofeministky.

V angličtině se prosazují zase jiné alternativy zejména pro rodově neutrální zájmeno. Místo používaného **he** (on): **they**, **tey**, **co**, **E**, **thon**, **mon**, **heesh**, **ho**, **hesh**, **et**, **hir**, **jhe**, **na**, **per**, **xe**, **po**. Zatím se žádný definitivně neprosadil. V angličtině se dále prosazují i rodově neutrální a od mužských tvarů neodvozená podstatná jména. Např. už neexistuje slovo **chairman** (předseda) ani **chairwoman** ale pouze **chair**, popřípadě **chairpeson**. Feministky a feministé se brání utváření ženských ekvivalentů pomocí ženské koncovky ess. Takže místo **hostess** navrhují **flight attendant** apod. I v Němčině se prosazují novotvary jako **die Freundinschaft**. U nás pořád existuje jen přátelství a nikoliv jak by zněl pravděpodobně překlad **die Freundinschaft** – přítelkyňovství. Ke slovu **die Mannschaft** – mužstvo je slovo **die Frauenschaft** – ženstvo. Nejlepší je ale i podle německých feministů a feministek (stejně jako u anglických) najít slovo genderově neutrální, takže místo **die Putzfrau** – uklízečka (vychází z reality, že většinou uklízejí ženy) – **die Putzkraft** – uklízecí síla. Pravda je, že pro němčinu (nevím jak pro angličtinu) jsou novotvary jednoduší vzhledem k tomu, že němčina může prakticky udělat sousloví viz **die Mannschaft** a **die Frauenschaft** z libovolných dvou či více slov. V tom se od češtiny dost liší. Myslím si, že je nesmysl genderové alternativy slepě kopírovat z jednoho jazyka do druhého, protože každý jazyk má své kulturní dějiny. Ale jako inspirace a motivace by to pro české lingvisty a lingvistky být mohlo.

Použitá literatura:

*František Daneš, Ještě jednou „feministická lingvistika“ In: Naše řeč 80, 1997, č. 5, str. 256 – 259.
*Jana Hoffmannová, Feministická lingvistika? In: Naše řeč 78, 1995, č. 2, str. 80 – 91.
*Světla Čmejrková, Jazyk pro druhé pohlaví.

[1] Softwarové noviny V, 1994, 9, s. 85. (Převzato z: Světla Čmejrková, Jazyk pro druhé pohlaví)

Tamara
Německý a anglický jazyk pod feministickým drobnohledem
září 2002

Získáno 11. 3. 2023 z https://fs8brezna.ecn.cz/files/PCIII.pdf
Vyšlo v časopisu Přímá cesta 3

anarchistickaknihovna.org